

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Фізична реабілітація при порушеннях діяльності
серцево-судинної системи**

галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

факультет фізичної терапії, ерготерапії та факультет підвищення кваліфікації,
перепідготовки, післядипломної та заочної освіти

рівень освіти: магістр

Львів 2019

Робоча програма з дисципліни «Фізична реабілітація при порушеннях діяльності серцево-судинної системи» для студентів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

ІХ-ХІ с. (денна форма навчання), ХІ-ХІІІ с. (заочна форма навчання)

Розробник: викладач, канд.наук з фіз.виховання і спорту Чеховська М.Я.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії

Протокол від “___” _____ 20__ року № ___

Завідувач кафедри фізичної терапії та ерготерапії

(професор, д.біол.н. Коритко З.І.)

_____, 20__ рік

_____, 20__ рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 5	Спеціальність (професійне спрямування): 227 «Фізична терапія, ерготерапія»	Рік підготовки:		
Модулів – 2		5-й	6-й	
Загальна кількість годин – 150		Семестр:		
		9-11	11-13	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента –		Рівень вищої освіти: магістр	Лекції	
			16	10
	Практичні			
	34		10	
	Самостійна робота			
	100		130	
		Вид контролю: залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Фізична реабілітація при порушеннях діяльності серцево-судинної системи» є формування в магістрантів фундаментальних знань щодо захворювань серцево-судинної системи, протиказань та застережень у роботі з кардіопацієнтами, вмінь та навичок стосовно обстеження кардіопацієнтів та застосування засобів ФР у поєднанні із новітніми технологіями у побудові заняття з фізичної реабілітації, що базуються на сучасних досягненнях провідних вітчизняних та іноземних вчених і світової практики.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: порядок проведення обстеження кардіопацієнта; показання, протипоказання та застереження до застосування відповідних засобів фізичної реабілітації при захворюваннях серцево-судинної системи; типи реакцій серцево-судинної системи на фізичне навантаження; особливості побудови програми фізичної реабілітації при захворюваннях серцево-судинної системи; психологічні чинники успішної діяльності пацієнта.

вміти: здійснювати вибір адекватних методів обстеження; підібрати засоби ФР та скласти програму фізичної реабілітації із урахуванням захворювання серцево-судинної системи пацієнта; здійснювати різні види контролю; формувати мотивацію до занять у пацієнта; формувати правильний

режим дня пацієнта, дати рекомендації щодо здорового способу життя та збалансованого харчування.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ у ФТ при порушенні діяльності серцево-судинної системи

Стан захворювань серцево-судинної системи в Україні та світі (причини, фактори ризику, смертність). Особливості діяльності кровоносної та лімфатичної систем, провідної системи серця. Діяльність міжнародних організацій та асоціацій.

Тема 2. Клінічна характеристика основних проявів серцево-судинних захворювань

Поняття про симптоми, типові прояви серцево-судинних захворювань. Передвісники захворювань серцево-судинної системи. Принципи фізичної реабілітації.

Тема 3. Методи дослідження серцево-судинної системи

Методи кардіологічного та реабілітаційного дослідження (клінічні методи, метод опитування, метод тестування, функціональне дослідження).

Тема 4. Фізична реабілітація при гіпертонічній та гіпотонічній хворобах

Загальні поняття про захворювання (причини виникнення, класифікація). Протипоказання до занять, до засобів. Особливості побудови програми фізичної реабілітації в залежності від стадії захворювання та рухового режиму пацієнта (обсяг, дозування і інтенсивність фізичних вправ тощо).

Тема 5. Фізична реабілітація при ІХС та інфаркті міокарда

Загальні поняття про захворювання. Етапи, завдання та принципи фізичної реабілітації при інфаркті міокарда. Протипоказання до занять, до засобів. Особливості побудови програми фізичної реабілітації та режими рухової активності таких пацієнтів. Завдання фізичної реабілітації в доопераційний та післяопераційний періоди.

Тема 6. Фізична реабілітація при вадах серця, порушенні ритму та провідності серця

Загальні поняття про захворювання (причини виникнення, класифікація, особливості клінічного перебігу та лікування вад серця). Протипоказання до занять, до засобів. Особливості побудови програми фізичної реабілітації. Завдання фізичної реабілітації в доопераційний та післяопераційний періоди.

Тема 7. Фізична реабілітація при серцевій недостатності

Загальні поняття про захворювання (причини виникнення, особливості клінічного перебігу, ознаки та симптоми недостатності кровообігу, класифікація). Протипоказання до занять, до засобів. Особливості побудови програми фізичної реабілітації в залежності від стадії серцевої недостатності та її функціонального класу. Фізична реабілітація при серцевій недостатності у дітей. Завдання фізичної реабілітації в доопераційний та післяопераційний періоди.

Тема 8. Особливості харчування кардіопациєнтів

Загальні принципи побудови раціону та режиму харчування при захворюваннях серцево-судинної системи. Рекомендації щодо обмеження певних продуктів та збільшення в раціоні інших. Раціональна дієта для пацієнтів із захворюваннями серцево-судинної системи. Знайомство з дієтами/столами для кардіопациєнтів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	всього	у тому числі					всього	у тому числі				
		л	п	с	лаб	с.р.		л	п	с	лаб	с.р.
Тема 1		2	2	-	-	10		2	-	-	-	10
Тема 2		2	2	-	-	2		2	-	-	-	4
Тема 3		2	2	-	-	2		2	-	-	-	4
Тема 4		2	2	-	-	10		2	-	-	-	10
Тема 5		2	2	-	-	10		-	2	-	-	12
Тема 6		2	2	-	-	10		2	2	-	-	14
Тема 7		2	20	-	-	4		-	6	-	-	10
Тема 8		2	2	-	-	4		-	-	-	-	6
Тема 9				-	-	20				-	-	20
Тема 10				-	-	10				-	-	10
Тема 11				-	-	4				-	-	10
Тема 12				-	-	8				-	-	10
Тема 13				-	-	6				-	-	10
Разом	150	16	34	-	-	100	150	10	10	-	-	130

5. Теми лекційних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Вступ у ФТ при порушенні діяльності серцево-судинної системи	2	2
2	Клінічна характеристика основних проявів серцево-судинних захворювань	2	2
3	Методи дослідження серцево-судинної системи	2	2
4	Фізична реабілітація при гіпертонічній та гіпотонічній хворобах	2	2
5	Фізична реабілітація при ІХС та інфаркті міокарда	2	-
6	Фізична реабілітація при вадах серця, порушенні ритму та провідності серця	2	2
7	Фізична реабілітація при серцевій недостатності	2	-
8	Особливості харчування кардіопациєнтів	2	-
Разом		16	10

6. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Теоретичні основи діяльності серцево-судинної системи	2	-
2	Діяльність вітчизняних та міжнародних організацій кардіологів	2	-
3	Основні прояви серцево-судинних захворювань	2	-
4	Кардіологічні методи дослідження серцево-судинної системи	2	-
5	Реабілітаційні методи дослідження серцево-судинної системи	2	2
6	Тести з фізичним навантаженням, функціональні класи серцевої недостатності	2	2
7	Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи	20	6
8	Особливості харчування кардіопациєнтів	2	-
Разом		34	10

7. Теми самостійної роботи

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Анатомія і фізіологія серцево-судинної системи	10	10
2	Діяльність лімфатичної системи	2	4
3	Провідна система серця	2	4
4	Сучасний стан захворюваності, поширеності і смертності від СС захворювань в Україні та країнах світу (статистика, динаміка)	10	10
5	Причини, фактори ризику, профілактика серцево-судинних захворювань	10	12
6	Діяльність вітчизняних та міжнародних організацій кардіологів	10	14
7	Особливості ФР кардіопациєнтів, які мають психічні розлади	4	10
8	Кардіореабілітація після хірургічного втручання	4	6
9	Застосування СПА-засобів у кардіореабілітації	20	20
10	Нетрадиційні методи кардіореабілітації	10	10
11	Особливості харчування кардіопациєнтів	4	10
12	Відеоігри, як засіб тренування витривалості кардіопациєнтів	8	10
13	Тестування фізичним навантаженням кардіопациєнтів (міжнародний досвід)	6	10

Разом	100	130
--------------	------------	------------

8. Індивідуальні завдання

(для студентів, які навчаються за графіком сприяння)

1. Матеріали самопідготовки;
2. Самостійні роботи (презентації).

9. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять в усній та письмовій формах.

1. Опитування (в усній і письмовій формах).
2. Перевірка завдань для самостійної роботи.
3. Перевірка матеріалів самопідготовки.
4. Виконання завдань практичних занять.

Підсумковий контроль – залік.

10. Залікові вимоги

1. Анатомія серця, провідна система
2. Кровообіг серця, кола кровообігу
3. Кровоносна і лімфатична системи
4. Сучасний стан захворюваності, поширеності і смертності від СС захворювань в Україні (статистика, динаміка, причини, фактори ризику, профілактика)
5. Методи дослідження (кардіологічне обстеження)
6. Методи дослідження (реабілітаційне обстеження)
7. Тести з фізичним навантаженням, функціональні класи СН
8. Причини, фактори ризику, ознаки/прояви, діагностика, профілактика, наслідки, ФР при: ішемічній хворобі серця, інфаркті міокарда, гіпертонічній хворобі, гіпотонічній хворобі, ревматизмі серця, ендокардиті, перикардиті, міокардиті, кардіоміопатіях, облітеруючому ендартеріїті, аневризмі аорти, атеросклерозі, тромбофлебіті, варикозному розширенні вен, вроджених і набутих вадах серця, серцевій недостатності (недостатність

кровообігу), аритміях, порушенні ритму і провідності серця, дистрофії міокарда (міокардіодистрофія)

9. Особливості харчування, дієти

10. Асоціації/товариства кардіологів/ін.спеціалістів (дор., дит.) в Україні, Росії, Європі, США (їх рекомендації).

11. Рекомендована література

Основна:

1. Амосов Е. Н. Клиническая кардиология / Е. Н. Амосов. – Киев : Здоров'я, 1998. – Т. 1. – 710 с.

2. Сердце и физические упражнения / Амосов Н. М., Мурахов И. В. и др. – 2-е изд., перераб. и доп. – Киев : Здоров'я, 1985. – 80 с.

3. Антропология: дух – душа – тело – среда человека, или пневмапсихосоматология человека / Трифонов Е.В., Трифонов И.Е., Трифонов Д.Е., Трифонова К.Д. – 18-е изд., – Москва, 2015.

4. Аронов Д. М. Руководство по кардиологии / под ред. Чазова Е. И. – Москва, 1992. – Т. 3. – С. 594–640.

5. Аулик И. В. Определение физической работоспособности в клинике и спорте / И. В. Аулик. – Москва : Медицина, 1979. – 196 с.

6. Бабский Е. В. Физиология человека / Е. В. Бабский. – Москва : Медицина, 1972. – 656 с.

7. Гриньків М. Нормальна анатомія : навч. посіб. / Мирослава Гриньків, Тетяна Кучериб, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2018. – 224 с.

8. Диагностика и лечение хронической сердечной недостаточности у детей и подростков : метод. реком. / Басаргина ЕН, Леонтьева ИВ, Котлукова НП, Ковалев ИА, Шарыкин АС. – Москва, 2010. – 89 с.

9. Диагностика сердечной недостаточности у детей и подростков / Беловол АН, Князькова ИИ, Сенаторова АС, Шипко АФ. // Серцева недостатність. – 2014. – № 3. – С. 41–52.

10. Белоконов Н. А. Болезни сердца и сосудов у детей / Белоконов Н. А., Кубергер М. Б. – Москва : Медицина, 1987. – 928 с.

11. Бесага Є. М. Тривалі фізичні тренування хворих з хронічною серцевою недостатністю за модифікованим протоколом: вплив на клініко-функціональний стан та характеристики скелетних м'язів Бесага Є. М. // Український кардіологічний журнал. – 2011. – № 4. – С. 68–74.

12. Богдановська Н. В., Кальонова І. В. Сучасні підходи в корекції функціонального стану серцево-судинної системи в дітей старшого шкільного віку / Богдановська Н. В., Кальонова І. В. // Вісник Запорізького національного університету : зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2009. – Вип. 2. – С. 10–15.

13. Богдановська Н. В. Фізіологічні механізми адаптації серцево-судинної системи організму підлітків до м'язової роботи / Н. В. Богдановська //

Вісник Запорізького національного університету : зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2012. – Вип. 9. – С. 123–127.

14. Бокерия Т. А. Сердечно-сосудистая хирургия: болезни и врожденные аномалии системы кровообращения / Бокерия Т. А., Гудкова Р. Г. – Москва, 2007. – 118 с.

15. Коритко З. Загальна фізіологія : навч. посіб. / Зоряна Коритко, Євген Голубій. – Львів : ПП Сорока, 2002. – 141 с.

16. Куцериб Т. Анатомія людини з основами морфології : навч. посіб. / Тетяна Куцериб, Мирослава Гриньків, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 86 с.

17. Лікувальна фізична культура : анот. бібліогр. покажч. / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 33 с.

18. Мухін В. М. Фізична реабілітація при пошкодженнях опорно-рухового апарату : монографія / В. М. Мухін. – Львів : ЛДУФК, 2016. – 398 с.

19. Мухін В. М. Фізична реабілітація / В. М. Мухін. – Київ : Олімпійська література, 2009. – 488 с.

20. Справочник педиатра / Быков ВО, Бондаренко ГМ, Водовозова ЭВ, и др. – 2-е изд., перераб. – Ставрополь, 2004. – 510 с.

Допоміжна:

1. Василенко В. Х. Пороки сердца / В. Х. Василенко. –Ташкент : Медицина, 1983. – 365 с.

2. Вітомський В. В. Спорт в аспекті фізичної реабілітації при вроджених вадах серця / Вітомський В. В., Лазарева О. Б., Жовнір В. А. // Спортивна медицина. – 2015. – № 1. – С. 18–25.

3. Вітомський В. В. Фізична реабілітація дітей із складними вродженими вадами серця з функціонально єдиним шлуночком після гемодинамічної корекції : автореф. – Київ, 2016. – 20 с.

4. Вітомський В. Застосування засобів фізичної реабілітації після хірургічної корекції коарктації аорти / Вітомський В., Лазарева О., Демідова О. // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2014. – № 2. – С. 49–52.

5. Вітомський В. Фізична реабілітація дітей із вродженими вадами серця: огляд зарубіжного досвіду та досягнень / В. Вітомський // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2015. – № 3. – С. 48–54.

6. Внутренние болезни / под ред. Е. Браунвальда. — Москва : Медицина, 1995. — Кн. 5. — 415 с.

7. Воронков Л. Г. «Шлях» пацієнта з хронічною серцевою недостатністю: якомога довший, якомога комфортніший / Воронков Л. Г. // Серцева недостатність. – 2014. – № 1. – С. 7–10.

8. Все про серце / пер. з англ. В. Крижанівський. – Львів : БаК, 2005. – 432 с.

9. Гейне В. Лабораторная диагностика в детском возрасте / Гейне В., Пленерт В., Рихтер Н. — Москва : Медицина, 1982. — 121 с

10. Даценко І. З. Профілактична медицина / Даценко І. З., Габович Р. Д. – Київ : Здоров'я, 1999. – 692 с.

11. Дикий БВ. Методи об'єктивної оцінки ефективності реабілітаційних заходів при проведенні ЛФК : метод. реком. / Дикий БВ, Добра ПП. – Ужгород, 2013. – 55 с.
12. Дитячі хвороби / за ред. В. М. Сидельникова, В. В. Бережного. – Київ : Здоров'я, 1999. – С. 310–342.
13. Дудник В. М. Диференційовані підходи до лікування серцевої недостатності у дітей із природженими вадами серця в післяопераційному періоді / Дудник В. М., Зборовська О. О. // Буковинський медичний вісник. – 2015. – Т. 19, № 2(74). – С. 70–74.
14. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посіб. / Т. В. Дуткевич. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
15. Емец Г. В. Сердечная недостаточность у детей (обзор литературы) / Емец Г. В., Кузьменко С. А., Жовнир В. А. // Современная педиатрия. – 2013. – № 6(54). – С. 172–175.
16. Завацький В. І. Курс лекцій з фізіології : навч. посіб. – Рівне : Волинські обереги, 2001. – 160 с.
17. Івасик Н. Підбір засобів фізичної реабілітації для дітей з порушенням ритму і провідності серця / Наталія Івасик, Оксана Очеретна, Мар'яна Чеховська // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини. – 2014. – Вип. 18, т. 3. – С. 86–94.
18. Івасик Н. О. Засоби фізичної реабілітації в екстреній допомозі при порушенні ритму та провідності серця / Н. О. Івасик, О. М. Очеретна, М. Я. Чеховська // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2013. – Вип. 7 (33), т. 2. – С. 530–535.
19. Індика СЯ. Фізична реабілітація після інфаркту міокарда в домашніх умовах: навч. посіб. / Індика СЯ, Сітовський АМ. – Луцьк : РВВ ЛІРоЛ Університету «Україна», 2014. – 150 с.
20. Класифікація хронічної серцевої недостатності / Воронков ЛГ, Амосова КМ, Дзяк ГВ, та ін. – Київ : Четверта хвиля, 2003. – 20 с.
21. Классификация ишемической болезни сердца, номенклатура и формирование диагноза : метод, реком. – Москва, 1989. — 21 с.
22. Клиническая оценка лабораторных тестов / под ред. Н. У. Тица. — Москва : Медицина, 1986. — 480 с.
23. Клинические рекомендации. Хроническая сердечная недостаточность. Общество специалистов по сердечной недостаточности. Российское кардиологическое общество. – Москва, 2016. – 92 с.
24. Коваленко В. М. Настанова з кардіології. — Київ : Моріон, 2009. — С. 1202-1295.
25. Коваленко ВМ. Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування кардіологічних хворих / Коваленко ВМ, Лутая МІ, Сіренко ЮМ. – Київ : Асоціація кардіологів України, 2007. – 128 с.

26. Коваленко ВН. Проблема качества жизни при хронической сердечной недостаточности / Коваленко ВН, Воронков ЛГ. // Евразийский кардиологический журнал. – 2012. – № 1. – С. 49–56.
27. Коритко З. І. До питання про механізми адаптації серцево-судинної системи до циклічних навантажень / З. І. Коритко // Досягнення біології та медицини. – 2010. – № 2. – С. 70–74.
28. Коритко З.І. Особливості типів кровообігу та функціональних резервів серця у легкоатлетів бігунів різної спеціалізації та кваліфікації / З.І. Коритко // Експериментальна та клінічна фізіологія і біохімія. - 2006. – № 3. – С. 108–113.
29. Кузько М. В. Кардіологія і ревматологія у поліклініці / М. В. Кузько. – Київ : Здоров'я, 2001. – 632 с.
30. Лечебная физическая культура : справочник / под ред. Л. А. Елифанова. – Москва : Медицина, 2001. – 592 с.
31. Лечебная физическая культура : учеб. для студ. ин-тов физ. культуры / под ред. С. Н. Попова. – Москва : Физкультура и спорт, 1988. – 270 с.
32. Лисенко ГІ, Яценко ОБ, Олійник МВ. Хронічна серцева недостатність в практиці сімейного лікаря: навч. посіб. для студ., лік.-інтернів, сімейних лікарів. Київ: Зовнішторгвидав України; 2002. 72 с.
33. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина / В.В. Клапчук, Г.В. Дзяк, І.В. Мурахов та ін /За ред. В.В. Клапчука, Г.В. Дзяка. – Киев : Здоров'я, 1995. – 312 с.
34. Лікувальна фізична культура : анот. бібліогр. покажч. / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 33 с.
35. Лікувальна фізична культура при захворюваннях органів дихання : анот. бібліогр. покажч. / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 27 с.
36. Мазепа М. А. Загальний огляд хворого : метод. вказівка / Мазепа М. А. – Львів, 2018. – 3 с.
37. Мазепа М. А. Огляд окремих частин тіла : метод. вказівка / М. А. Мазепа. – Львів, 2018. – 2 с.
38. Мазуров В. И. Внутренние болезни / Мазуров В. И., Ткаченко Е. И., Яковлев В. А. — Санкт-Петербург : Воен. мед акад., 1995. — 230 с.
39. Майданник В. Г. Педиатрия. – Харьков: Фолио, 2002. – С. 162- 178.
40. Мак-Дугалл Дж. Физиологическое тестирование спортсменов высокого класса / Мак-Дугалл Дж., Уэнгер Г.Э., Грин Г.Дж. – Киев : Олимпийская литература, 1998. – С. 210-229.
41. Маликов Н. В. Адаптация: проблемы, гипотезы, эксперименты. – Запорожье, 2001. – 371 с.
42. Маликов Н. В. Теоретические и прикладные аспекты адаптации: Методическое пособие. – Запорожье, 2001. – 56 с.
43. Марченко О. К. Основы физической реабилитации: учеб. для студ. вузов. – Киев : Олимпийская література, 2012. – 528 с.
44. Медико-біологічні основи фізичної терапії, ерготерапії ("Нормальна анатомія " та "Нормальна фізіологія") : навч. посіб. / Мирослава Гриньків,

Тетяна Куцериб, Станіслав Крась, Софія Маєвська, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 146 с.

45. Меерсон Ф.З. Основные закономерности индивидуальной адаптации // Физиология адаптационных процессов. – Москва : Наука, 1986. – С. 10 – 76.

46. Мищенко В.С. Функциональные возможности спортсменов / В. С. Мищенко. – Киев : Здоров'я, 1990 – 200 с.

47. Менеджмент лікової поведінки пацієнта : метод. реком. / за ред. А. Б. Зіменковського. – Львів : ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2015. – 59 с.

48. Музика Ф. В. Анатомія людини : навч. посіб. / Ф. В. Музика, М. Я. Гриньків, Т. М. Куцериб. – Львів : ЛДУФК, 2014. – 360 с.

49. Музика Ф. В. Серцево-судинна система : лекція з навчальної дисципліни "Анатомія людини" / скл. Музика Ф. В. - Львів, 2019. - 12 с.

50. Музика Ф. Рухова активність осіб похилого віку України та Польщі / Федір Музика, Назарій Куриш // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Євгена Приступи. – Львів, 2013. – Вип. 17, т. 4. – С. 105 – 110.

51. Мутафьян О. А. Врожденные пороки сердца. – Санкт-Петербург : Невский диалект, 2002. – 33 с.

52. Национальные рекомендации Общества специалистов по сердечной недостаточности (ОССН), Российского кардиологического общества (РКО) и Российского научного медицинского общества терапевтов (РНМОТ) по диагностике и лечению хронической сердечной недостаточности (четвертый пересмотр): утверждены на Конгрессе ОССН 7 декабря 2012 года, на Правлении ОССН 31 марта 2013 и Конгрессе РКО 25 сентября 2013 года. Сердечная недостаточность. 2013;14;7(81):379–472.

53. Неверов И. В. Лабораторная диагностика инфаркт миокарда. — Чита, 1990. — 115 с.

54. Нормальна фізіологія / за ред. В.І.Філімонова. – Київ : Здоров'я, 1994. – 608 с.

55. О комплексной оценке состояния здоровья детей: приказ Министерства здравоохранения РФ от 30.12.2003 № 621. Одномерные центильные шкалы для оценки физического развития детей: приложение к Приказу от 15 февраля 2010 года № 179.

56. Озолинь ПП. Адаптация сосудистой системы к спортивным нагрузкам. – Рига : Зинатне, 1984. – 134 с.

57. Огороков АН. Лечение болезней внутренних органов. – Москва: Медицинская литература, 2008. – Т. 3; кн. 1. – 464 с.

58. Поллок МЛ. Заболевания сердца и реабилитация / Поллок МЛ, Шмидт ДХ. – Киев : Олимпийская литература, 2000. – 408 с.

59. Реабилитация при заболеваниях сердечно-сосудистой системы / под ред. И. Н. Макаровой. – Москва : ГЭОТАР-Медиа; 2010. – 304 с.

60. Рекомендації з діагностики та лікування хронічної серцевої недостатності / Воронков ЛГ, Амосова КМ, Багрій АЕ, Дзяк ГВ, Дядик ОІ, Жарінов ОЙ, та ін. – Київ, 2012. – 52 с.

61. Рекомендації Асоціації кардіологів України з діагностики та лікування хронічної серцевої недостатності. Серцева недостатність. 2017;1:66.
62. Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни: сердечно-сосудистая система / Ройтберг Г.Е., Струтынский А.В. – Москва : Медицина, 2003
63. Свістельник І. Фізична реабілітація : анот. бібліогр. покажч. / Ірина Свістельник. – Київ : Кондор, 2012. – 1162 с.
64. Смолянский БЛ, Лифляндский ВГ. Лечебное питание. Эксмо; 2010. 688 с.
65. Стасишин ОС., Іванів НЯ., Ткачук ГП. Внутрішня медицина. ВСВ “Медицина”, 2010.
66. Судаков К.В. Основы физиологии функциональных систем. – М.: Медицина, 1983. – 272 с.
67. Стандарти діагностики та лікування в загальнолікарській практиці / Ждан ВМ, Шилкіна ЛМ, Бабаніна МЮ, Кітура ЄМ. // Внутрішні хвороби : навч. посіб. – Полтава, 2012. – 224 с.
68. Тестирование в спортивной медицине / В. Л. Карпман и др. – Москва : Физическая культура и спорт, 1988. – 208 с.
69. Фізична реабілітація при порушеннях діяльності серцево-судинної системи : конспект лекцій з навчальної дисципліни / розроб. Чеховська М. Я. - Львів, 2020. - 59 с.
70. Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи : анот. бібліогр. покажч. трьома мовами [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 111 с.
71. Функціональна анатомія серцево-судинної системи : навч. посіб. / О.О. Шевченко. – Київ : Олімп. л-ра, 2008. – 183с.: іл.
72. Хедман Р. Спортивная физиология: Пер. со швед. / Предисл. Л.А.Иоффе. – М.: Физкультура и спорт, 1980. – 149 с.
73. Чертановський ПМ. Аналіз функціонального стану серцево-судинної системи у юнаків студентського віку. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2012;2:128–131.
74. Чикина СЮ. Роль теста с 6-минутной ходьбой в ведении больных с бронхолегочными заболеваниями. Практическая пульмонология. 2015;4:34– 38.
75. Чеховська М. Важливість залучення батьків у процес реабілітації дітей з хронічною серцевою недостатністю / М. Чеховська // Актуальные проблемы физического воспитания, спорта и туризма : материалы VI Междунар. науч.-практ. конф. – Мозырь, 2016. – Вип. 10. – С. 46–48.
76. Чеховська М. Вплив фізичної реабілітації на якість життя дітей з хронічною серцевою недостатністю / М. Чеховська, Л. Чеховська // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2017. – № 4(60). – С.46–48.
77. Чеховська М. Ефективність застосування програми фізичної реабілітації для дітей шкільного віку з хронічною серцевою недостатністю I-IIA стадій / Мар'яна Чеховська // Фізична активність, здоров'я і спорт. –2017. – № 2(28). – С. 60-68.
78. Чеховська М. Застосування тесту 6-ти хвилинної ходьби для дітей з хронічною серцевою недостатністю / Мар'яна Чеховська // Теоретико-

методичні основи організації фізичного виховання молоді : зб. наук. пр. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. – Вип. 1(10). – С. 70–80.

79. Чеховська М. Комплаєнс як запорука позитивного ефекту у процесі фізичної реабілітації / Мар'яна Чеховська // Сучасні тенденції у практиці й освіті з фізичної терапії : тези доп. Міжнар. наук. семінару. – Львів, 2016. – С. 71-73.

80. Чеховська М. Особливості загартування водою дітей з хронічною серцевою недостатністю / Мар'яна Чеховська // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали X Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (12–13 трав. 2016 р.). – Львів, 2016. – С. 285–289.

81. Чеховська М. Програма фізичної реабілітації для дітей шкільного віку з хронічною серцевою недостатністю / Мар'яна Чеховська // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2017. – № 1(27). – С. 76–86.

82. Чеховська М. Серцева недостатність у дітей як актуальна проблема фізичної реабілітації / Мар'яна Чеховська // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2015. – № 4(22). – С. 49–58.

83. Чеховська М. Я. Алгоритм обстеження дітей з хронічною серцевою недостатністю / Чеховська М. Я. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2016. – Вип. 3(2). – С. 348–352.

84. Чеховська М. Я. Фізична реабілітація дітей шкільного віку з хронічною серцевою недостатністю I–IIA стадій : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : [спец.] 24.00.03 „Фізична реабілітація” / Чеховська Мар'яна Ярославівна ; Львів. держ. ун-т фіз. культури. – Львів, 2018. – 20 с.

85. Чеховська М. Якість життя як критерій ефективності процесу реабілітації дітей з хронічною серцевою недостатністю / Чеховська М., Чеховська Л. // Інтеграційні питання сучасних технологій, спрямованих на здоров'я людини : зб. наук. пр. – Харків, 2017. – С. 181–183.

86. Шиян Б. Теорія і методика фізичного виховання школярів. – Тернопіль: Навчальна книга; 2006. Ч. 1. – 272 с.

87. Chekhovska M. Exercise training as the main component for treating pediatric patients with chronic heart failure / Maryana Chekhovska, Liubov Chekhovska // Journal of physical education and sport. – 2016. – Vol. 16, is. 2. – P. 505–509.

88. Benavidez O, Gauvreau K, Jenkins K. Diagnostic errors in pediatric echocardiography: development of taxonomy and identification of risk factors. *Circulation*. 2008;117:2995–300.

89. Betts, J. Gordon (2013). *Anatomy & physiology*. pp. 787–846. ISBN 1938168135.

90. Cardiac rehabilitation. A national clinical guideline. Scottish Intercollegiate Guidelines Network; 2002. 34 p.

91. Centers for Disease Control and Prevention, (CDC) (14 October 2011). "Prevalence of coronary heart disease—United States, 2006–2010". *MMWR. Morbidity and Mortality Weekly Report*. 60 (40): 1377–81.

92. ESC Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure 2008: the Task Force for the Diagnosis and Treatment of Acute and Chronic Heart Failure 2008 of the European Society of Cardiology. Developed in collaboration with the Heart Failure Association of the ESC (HFA) and endorsed by the European Society of Intensive Care Medicine (ESICM). *Eur. Heart J.* 2008;29;19:2388–2442.

93. ESC Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure 2012: the Task Force for the Diagnosis and Treatment of Acute and Chronic Heart Failure 2008 of the European Society of Cardiology. *European Heart Journal.* 2012;33:1787–1847.

94. ESH/ESC Guidelines for the management of arterial hypertension. *Journal of Hypertension.* 2013;31(7):1281–1357.

95. European Society of Cardiology

96. Fleming S, Thompson M, Stevens R, Heneghan C, Plüddemann A, Maconochie I, Tarassenko L, Mant D. Normal ranges of heart rate and respiratory rate in children from birth to 18 years: a systematic review of observational studies. *The Lancet.* 2011;377;9770:1011–8.

97. Fuster, V; Alexander RW; O'Rourke RA (2001). *Hurst's The Heart* (10th ed.). McGraw-Hill. p. 53.

98. Guidelines for school and community programs to promote lifelong physical activity among young people. *J Sch Health.* 1997;67:202–19.

99. Guidelines for the diagnosis and treatment of Chronic Heart Failure. The Task Force for the diagnosis and treatment of CHF of the European Society of Cardiology. *European Heart Journal.* 2005;26 (22):2472.

100. Gunnar AV. Borg Psychophysical bases of perceived exertion. *Medicine and science in sports and exercise.* 1982;14;5:377– 381.

101. Kirkpatrick J, Vannan M, Narula J, Lang R. Echocardiography in heart failure: applications, utility, and new horizons. *J Am Coll Cardiol.* 2007;50(5):381–396.

102. Kraus W, Keteyian S. *Cardiac Rehabilitation.* Totowa, New Jersey: Humana Press, 2007. 307 p.

103. Madriago E. Heart Failure in Infants and Children. *Pediatrics in Review.* 2010;31:4–6.

104. Moran, AE; Forouzanfar, MH; Roth, GA; Mensah, GA; Ezzati, M; Flaxman, A; Murray, CJ; Naghavi, M (8 April 2014). "The global burden of ischemic heart disease in 1990 and 2010: the Global Burden of Disease 2010 study". *Circulation.* 129 (14): 1493–501. doi:10.1161/circulationaha.113.004046.

105. Murphy, Anne M. (2008-07-16). "The Blalock-Taussig-Thomas Collaboration". *JAMA.* 300 (3): 328–30. doi:10.1001/jama.300.3.328.

106. Rudenko R. Improvement of the massage curriculum for the future physical therapists / Romanna Rudenko // *Proceedings of the 4th EMUNI Higher Education & Research Conference : Brdo pri Kranju. – Slovenia, 2013. – S 47–52.*

107. Szczegielniak J, Bogacz K, Łuniewski J. Badania czynnościowe w fizjoterapii pulmonologicznej i kardiologicznej. *Rehabilitacja w praktyce.* 2015;1:19–20.

108. Tracie LM, Horgan S, Steven E. Lipshults Exercise rehabilitation of pediatric patients with cardiovascular disease Progress in Pediatric Cardiology/ Lipshultz. 2005;20:27–37.

109. US Department of Health and Human Services. Physical Activities of Health: A Report of the Surgeon General, Atlanta, GA: US Department of Health and Human Services, Center for Disease Control and Prevention, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion; 1996.

110. Voci P, Bilotta F, Caretta Q, Mercanti C, Marino B (1995). "Papillary muscle perfusion pattern. A hypothesis for ischemic papillary muscle dysfunction". Circulation. 91 (6): 1714–8. doi:10.1161/01.cir.91.6.1714. PMID 7882478.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Амосова К. М. Практикум з внутрішньої медицини. Кардіологія <https://www.twirpx.com/file/1061171/>
2. Електронний каталог ЛДУФК імені Івана Боберського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://3w.ldufk.edu.ua/>
3. Електронний репозитарій ЛДУФК імені Івана Боберського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/>
4. Візер В. А. Лекції з терапії [Інтернет]. 2011 [цитовано 2017 Вер. 14]. Доступно на: <http://medbib.in.ua/lektsii-terapii.html>
5. Електронний журнал з клінічної анатомії. (Англ. Мовою <http://link.springer.de/link/service/journals/00276/index.htm>)
6. Коваленко В.Н. Керівництво по кардіології. Частина 2, 2008. Режим доступу: <http://medbib.in.ua/rukovodstvo-kardiologii-chast875.html>
7. Медична електронна бібліотека книг по анатомії. <http://meduniver.com/Medical/Book/>
8. Медичний портал Meduniver, розділ «Анатомія людини». <http://meduniver.com/Medical/Anatom/>
9. Проект рекомендацій Асоціації кардіологів України щодо ведення пацієнтів з гострим коронарним синдромом без стійкої елевації сегмента ST. Режим доступу: <https://strazhesko.org.ua/upload/2014/02/20/dokument1.doc>
10. Про затвердження Інструкції про встановлення груп інвалідності: наказ МОЗ України від 19.07.2005 № 362 [Інтернет]. 2005 [цитовано 2017 Серп. 30]. Доступно на: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1295-11>
11. Рекомендації європейського товариства кардіологів в лікуванні. Режим доступу: <https://www.google.com.ua/url?>
12. Рекомендації європейської асоціації кардіологів щодо ведення пацієнтів з ІХС. Режим доступу: <http://oaji.net/articles/2017/6051-1522763493.pdf>
13. Рекомендації ЕОК по веденню пацієнтів з гострим. Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/rekomendatsii-eok-po-vedeniyu-patsientov-s-ostrym-infarktomi-miokarda-s-podemom-segmenta-st-2017>
14. Сурков ДМ. Гостра серцева недостатність у дітей. [Інтернет]. 2015 [цитовано 2015 Бер. 27]. Доступно на: <http://health-ua.com/article/3225.html>.
15. Чеховська М. Вплив фізичної реабілітації на психоемоційний стан дітей шкільного віку з хронічною серцевою недостатністю [Електронний

ресурс] / Мар'яна Чеховська // Спортивна наука України. – 2017. – № 3. – С. 55–60. – Режим доступу: <http://sportsscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu>

16. Інтернет ресурс. Режим доступу: http://allref.com.ua/uk/skachaty/Fizichna_reabilitaciya_pri_ishemichniy_hvorobi_ser_sya?page=4

17. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://a-yak.com/sinusova-taxikardiya-porushennya-roboti-sercya/>

18. Інтернет ресурс. Режим доступу: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/magistr/classes_stud/

19. Інтернет ресурс. Режим доступу: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/distance/lectures_stud/

20. Інтернет ресурс. Режим доступу: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/therapy_fpo/classes_stud/uk/фпо/інт_ерни/Внутрішні%20хвороби/1%20рік/31.%20Вроджені%20вади%20серця.htm

21. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://medbib.in.ua/klassifikatsiya-aritmiy-47096.html>

22. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://medbib.in.ua/sinusovaya-bradikardiya.html>

23. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://medix.in.ua/кров/методи-лікування-аритмії-фізичними-в/>

24. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://vo.ukraine.edu.ua/mod/page/view.php?id=2662>

25. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://youalib.com/node/56>

26. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://arrhythmia.center/ua/questions/chto-takoe-ekstrasistoliya-metody-i-sposobyi-lecheniya/>

27. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://arrhythmia.center/ua/vrozhdyonnyie-poroki-serdtsa/>

28. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://childrensnational.org/>

29. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://ehokor.com.ua/kardiologiya/aritmiyi/>

30. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://eurecamed.com.ua/services/wpwsyndrome>

31. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://healthday.in.ua/zakhvoryuvannya/ishemichna-khvoroba-sertsya-ikhs>

32. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://my.clevelandclinic.org/departments>

33. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://nebolet.com.ua/bolezni/ishemicheskaja-bolezn-serdca.html>

34. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://onlinelibrary.wiley.com/>

35. Інтернет ресурс. Режим доступу: https://pidruchniki.com/77888/meditsina/aritmiyi_sertsya#665

36. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5280673/page:14/>

37. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://www.escardio.org/>

38. Интернет ресурс. Режим доступа: <https://www.heart.org/en>
39. Интернет ресурс. Режим доступа: <https://www.obozrevatel.com/ukr/health/cardiology/ishemichna-hvoroba-sertsya-yak-uniknuti-smertelnoi-zagrozi.htm>
40. The AHA's Recommendations for Physical Activity in Children [Internet]. 2013 [cited 2016 Feb. 1]. Available from: <http://www.heart.org/HEARTORG/HealthyLiving/HealthyKids/ActivitiesforKids/The-AHAs-Recommendations-for-Physical-Activity-in-Children>
41. Treatment Options for Heart Failure, [American Heart Association](#) [Internet]. 2012 [cited 2016 Aug. 10]. Available from: http://www.heart.org/HEARTORG/Conditions/HeartFailure/TreatmentOptionsForHeartFailure/Treatment-Options-for-Heart-Failure_UCM_002048_Article.
42. World Health Statistics [Internet].